

ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΑΥΤΟΥ

ΚΑΛΟΣ καιρός, ἀφέντη, ἀπόψε.

— Τὶ ἄνεμο ἔχουμε, καπετάνιε;

— Στεριανό.

— Νὰ φύγουμε λοιπόν.

Καὶ ἀκολουθῶν βῆμα πρὸς βῆμα τὸ βραδύ βάδισμα τοῦ γέροντος πλοιάρχου κατῆλθον εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον. Εἰς τὰς Κυκλάδας, ἐνθα οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ μεταδαινῶσι συχνάκις ἀπὸ τῆς μιᾶς νήσου εἰς τὴν ἑτέραν, ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ τῶν μικρῶν ἰστιοφόρων. Ἀγαπῶ πολὺ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ταξειδεύειν καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ θέρους, ὅσκις τὸ ταξειδίον γίνεται χάριν τέρψεως καὶ οὐχὶ ἐργασίας. Ἐὖ τρεχαντήριον τοῦ καπετάν-Γιάννη ἦτο ἕτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς πρωίας

καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον, μόλις παρετήρησε τὴν ἀπόγειον τροπὴν τοῦ ἀνέμου, ἦλθε νὰ με εἰδοποιήσῃ κατὰ τὰ συμπεφωνημένα. Ἡ ἄγκυρα ἀνελκύσθη ἀμέσως. Οἱ δύο ναῦται τοῦ πλοίου λύσαντες τὰ πρυμνήσια ἐκάθισαν εἰς τὰς κόπας, ἵνα τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν ἐξελθῶμεν τοῦ λιμένος, καὶ ὁ καπετάν-Γιάννης ἔλαβε τὴν θέσιν του εἰς τὸ πηδάλιον. Ἐντὸς πέντε λεπτῶν ἠνύχθημεν εἰς τὸ πέλαγος, αἱ κόπαι ἐναπετέθησαν εἰς τὴν θέσιν των καὶ τὰ δύο μεγάλα λατινικά ἰστία ἀνεπετάσθησαν εἰς τὸν ἀπόγειον δροσερὸν ἄνεμον, ὅστις ἐπλήρωσεν ἀμέσως αὐτά. Τὸ τρεχαντήριον ἤρξατο διολισθαίνον ὡς ἀστραπὴ εἰς τὴν θάλασσαν.

Τυλιχθεὶς διὰ βαρέως ἐπενδύτου, καθ' ὅσον ἡ δροσερότης τοῦ ἀνέμου ἦτο λίαν ἐπαισθητὴ, καίτοι ἐν θέρει, ἐκαθέσθην παρὰ τὸν πλοίαρχον. Μετ' ὀλίγον ἡ νῆσος, ἣν ἐγκατελείπομεν πρὸ τινῶν στιγμῶν, ἀπομακρυνθεῖσα ἤρξατο μεταβαλλομένη εἰς ὄγκον σκοτεινὸν καὶ μυστηριώδη· δὲν διέκρινεν ὁ ὀφθαλμὸς τίποτε πλέον ἐν αὐτῇ. Ἀπέναντι δὲ ἐν ἀπόπτῳ ὡς φανταστικῇ τις σκιά ὑπεφαίνετο ἡ ἑτέρα ὁμομήτριος ἀδελφὴ τῆς νήσου, ὑπνώττουσα ὑπὸ τὰ σαγννευτικά λικνίσματα τῆς μητρὸς θαλάσσης. Διευθυνόμεθα πρὸς αὐτήν. Ἡ σελήνη μνηοειδὴς εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς τέταρτον κατήρχετο ἥδη βραδέως πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁποίας προσπίπτον τὸ φῶς της, ἐσχημάτιζε μαγικὸν χεῖμαρρον ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τούτου κατ' εὐθεῖαν διηύθυνεν ὁ ἐπιδέξιος πηδαλιούχος, παίζων συνάμα, τὸ σκάφος. Μετὰ τινὰ λεπτὰ τὸ ἕτερον τῶν αἰχηρῶν ἄκρων αὐτῆς ἀποβαλὼν τὴν προτέραν διαύγειαν προσήγγισε τὴν θάλασσαν, ὁ χεῖμαρρος τῆς ἀνταυγείας ἐπαισθητῶς περιορίσθη καὶ ἡ σελήνη ἐφάνη ἡμῖν τότε ὡς ἕτερον λευκὸν ἰστίον πλέον ἀπέναντί μας. Ὀλίγα λεπτὰ μετὰ ταῦτα ἐδυθίσθημεν ἐν τῷ σκότει. Ἐπλέομεν οὕτω μεταξύ τῶν δύο νήσων ὡς πηλοὶ ὡς αὐταί, βεδυθισμένοι πάντες εἰς σκέψεις. Τὸ σκότος ἐκτεινόμενον ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπιβάλλει πολὺ εἰς τὴν ψυχὴν· ἦναισα σιγάρων καὶ προσέφερον ὅμοιον εἰς τὸν πλοίαρχον. Οἱ δύο ναῦται ἐκάθοντο ἄφωνοι ἑκάτερος εἰς ἑκατέραν τῶν πλευρῶν τοῦ μικροῦ πλοίου καὶ ὁ ναυτόπαις ὡς ἀκροστόλιον τοῦ σκάφους ἔμενε προσηλωμένος ἀκριδῶς καὶ μονοῦν εἰς τὴν προεξοχὴν τῆς πρῶρας. Αἰθνηδὴς πολὺ πλησίον ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἤκουσα κραυγὴν τινα, εἰς ἣν ἀνταπήντησεν ἡ φωνὴ ἐνός τῶν ναυτῶν. Ἀνεπήδησα πάραυτα καὶ προσήλωσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ κενόν. Οὐδὲν διέκρινα καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ ἐρωτήσω τὸν πλοίαρχον, ὅτε ἀστραπηδὸν μεγαλοπρεπὴς σκιά ὡς φῶσμα διῆλθε τῆς πρῶρας ἡμῶν διευθυνομένη πρὸς ἀνατολὰς. Ἦτο ἀλιευτικὸν πλοιάριον πλέον ἄνευ φανῶν. Οἱ ἀλιεῖς καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μικροὶ ναυτίλοι πλέουσιν οὕτω πάντοτε. Τολμηροὶ ναυτικοὶ δὲν ἀγαπῶσι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς κανόνας καὶ διέρχονται τὰ ἐρεβώδη σκότη τῶν θαλασσῶν ἄνευ φανῶν. Εἰς τὸ Μυρτῶν δὲ πέλαγος μεταξύ τῶν στενωμάτων τῶν διαφόρων νήσων αἱ τοιαῦται συναντήσεις εἶναι πολὺ συχναί.

Ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ταχείας καὶ φανταστικῆς διελάσεως τοῦ πλοιαρίου τούτου ἐρρίφθην εἰς σκέψεις. Ἡ μόνωσις, τὸ καλύπτρον ἡμᾶς πυκνὸν σκότος, αἱ μόλις διαγραφόμεναι ἐν αὐτῷ με ὅλως παράδοξα σχήματα σκιαί, ὁ μονότονος τριγυμὸς τῶν ἰστίων καὶ ἡ ὀρμητικὴ ταχύτης τοῦ σκάφους μοὶ προὔξενουν ἀλλόκοτον αἶσθημα συντριβῆς ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῇ καρδίᾳ, ἥς ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἐν τῇ σιγῇ ἰσχυροτέρους τοὺς παλμούς. Βεβαίως δὲν εὐρέθην εἰς πολλὰς περιστάσεις οὕτω μόνος ἐν τῷ βίῳ μεταξύ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης, ἄνευ ἄλλου συναισθήματος εἰμὴ τῆς ἀπολύτου μονώσεώς μου ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῇ περιστοιχοῦσῃ με φύσει. Τὸ παρελθὸν εἰς τοιαύτας σκέψεις εἶναι ὁ μόνος λιμὴν εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ συγκινήσεως ἐπανέρχεται τὸ πνεῦμα· καὶ ἡ ἀναπόλησις αὐτοῦ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀναπόλησις περιβαλοῦσα με τὰ ζωρρότερα χρώματα καὶ τὰς ὡραιότερας ἀποχρώσεις, τὰ προσφιλέστερα σημεῖα τοῦ δίου μου, ἐμαλάκυνε τοσοῦτον τὴν καρδίαν, ὥστε μικροῦ δεῖν ἡ συντριβὴ ἀνεβίβαζε τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς πρῶρας φωνὴ γλυκεῖα, σαγννευτικὴ, παθητικὴ μέχρις ἀπιστεῦτου σημείου, ἠκούσθη ἐν τῇ σιγῇ, ἄδουσα ἄσμα νησιώτικον, προσομοιάζον πρὸς ἅμα νῦν καὶ τοῦ ὁποίου αἱ λέξεις μία πρὸς μία προσέκρουον εὐθὺ εἰς τὴν καρδίαν.

Ἀφῆκα τὴν θέσιν μου καὶ μεταβάς ἐκεῖ εὗρον ἐξηπλωμένον παρὰ τὸν μέγαν ἰστὸν τὸν ἕνα ἐκ τῶν ναυτῶν, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἐξηκολούθει εἰσέτι ψάλλουσα, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξησθένει, μέχρις ὅτου ἐπνίγη εἰς εἶδος τι λυγμοῦ. Δὲν ἠθέλησα νὰ τὸν διακόψω, ἀλλ' ὅτε πλέον τὸ ἄσμα ἐτελείωσε ἐκαθέσθην πλησίον του.

— Θέλεις ἕνα τσιγάρο τοῦ εἶπον;

— Εὐχαριστῶ μοὶ ἀπήντησε, καὶ ἔλαβε τὸ τσιγάρον ἀπὸ τῶν χειρῶν μου, τὸ ἦναψεν ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦ μου καὶ ἐδυθίσθη εἰς τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ.

— Μ' ἀρέσει πολὺ αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ποῦλεγες πρὸ ὀλίγου. Θὰ εἶδα κάτι τι γιὰ νὰ τ' ἀκούσω πάλι.

— Ναί, μοῦ εἶπε με φωνὴν σιγαλὴν, ὑποτρέμουσαν, ἐν πρόφανεϊ συγκινήσει. Εἶναι ἕνα τραγοῦδι πολὺ συγκινητικὸ καὶ συνειθίζω νὰ τὸ λέω ὅταν θῶάνω ἐδῶ ἔς τὸ νησί μας. Καὶ ἐπανέθεσε τὸ τσιγάρον ἐν τῷ στόματι. Εἰς τὴν στιγμῆν αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ διακρίνω τὸ πρόσωπόν του, πρόσωπον ἀνδρὸς τριακονταετοῦς καὶ ὀφθαλμοὺς καθαρῶς ὑγροῦς, ἐμφαίνοντας καρδίαν εὐπαθεῖ.

— Ποιὸ εἶναι τὸ νησί σου, ἠρώτησα αὐτὸν μετὰ δέους, φοβούμενος μήπως φανῶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐνοχλητικὸς.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΓΑΥΠΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

(Ἐκ φωτογραφίας Γ. Μωραΐτου).

— Δὲν φτάνουμε τώρα ἔς τὰ Θερμιά; — Ναι.

— Ἐ! αὐτὸ εἶναι.

— Μοῦ λέγουν πῶς εἶναι καλὸς τόπος. Εἶναι ἀλήθεια;

— Ἀλήθεια εἶναι, μὰ τί τὸ θέλεις, μόνον ἡ δική μου καρδιά δὲν μπορεῖ νὰ τὸ χαρῇ. Καὶ μὲ βλέπεις πῶς γυρίζω σὰν κατάδικος ἀπ' τῶνα μέρος ἔς τὸ ἄλλο, χωρὶς νὰ μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ μείνω μία μέρα ἐκεῖ. Μόλις φθάσουμε θὰ τοὺς ἰδῇς ὁλοὺς νὰ πεταχθοῦν ἐξω. Μόνον ἐγὼ θὰ κλειστῶ ἔς τὸ καῖκι καὶ θὰ περιμένω τὴν ὥρα πότε νὰ πάρουμε τὰ μάτια μας νὰ φύγουμε.

— Μὰ γιατί; γίνεται ἕνας ἄνθρωπος σὰν κ' ἐσένα νὰ μισῇ ἔτσι τὸν τόπο του;

— Γίνεται, μοῦ εἶπε καὶ ἐξέπεμψε βαρὺν στεναγμόν. Ἐκεῖ πάνω, ἐπανελάβε, ἔχω φίλους, συγγενεῖς, χωράφια. Μὰ πᾶνε μὴναις τώρα ποῦ-οὔτε ἐπάτησα τὸ πόδι.

— Περίεργε! ἐψιθύρισα. Καὶ ἐπειδὴ ἠννόησα ὅτι ἐσκόπει νὰ ἐξακολουθήσῃ οὔτε τὴν ἐλαχίστην δὲν ἐδεῖξα αὐτῷ ἀνυπομονησίαν διὰ νὰ μάθω τὴν ἱστορίαν του. Τὸ μέσον τοῦτο εἶναι πολλάκις σαγηνευτικὸν εἰς ἐκμυστηρεύσεις, δι' ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου πιέζει κάτι τι τὰ στήθη.

— Καθόλου δὲν εἶναι περίεργο. Δὲν μένει ἡ ἰδία πάντα τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδιά. Μία φορὰ κ' ἐγὼ δὲν ἐδίδαπα τὴν ὥρα πότε νὰ φθάσω ἔς αὐτὸ τὸ κατηραμένο νησί, καὶ ὅταν μοῦ ἔλεγε κανεὶς πῶς θὰ φύγω, μοῦ ἔκοβε τὴν καρδιά ἔς τὴν μέση. Ἐτοί εἶναι ὅταν ἔχει κανεὶς δυὸ ἀνθρώπους ν' ἀγαπᾷ σ' ἓνα τόπο. Φαίνεται πῶς εἶσαι πολὺ καλὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν πειράζει ἀν' ἀκούσης καὶ μία ἱστορία. Ἀπὸ παιδί ἐκεῖ ἐπάνω ἀγαποῦσα μία κόρη. Τὰ σπῆττα μας ἦσαν πολὺ κοντά· μία σελὴ τὰ ἐχώριζε κι' ὅλη μέρα ἐγὼ καὶ ἡ Μάρω δὲν ἐχωρίζομαστε. Μαζὺ ἐπληγαίναμε ἔς τὸ σχολεῖο, μαζὺ ἔς τὰ χωράφια, μαζὺ ἔς τὴν ἐκκλησίαν κάθε κυριακὴ, μαζὺ κάτω ἔς τὸ μουράγιο σὰν ἀθῶα παιδιὰ ποῦ εἴμαστε. Αὐτὴ μας τὴν ἀγάπην τὴν ἐσφίγγε περισσότερο τῶν γονέων μας. Ὁ πατέρας μου καὶ ὁ δικός της ἦσαν σύντροφοι. Εἶχαν ἓνα τρεχαν-τῆρι μικρὸ κ' ἔκαναν συχνὰ ταξείδια ἀπ' τὰ Θερμιά ἔς τὴν Τζειά, ἀπ' τὴν Τζειά ἔς τὴν Τήνο καὶ γύρω γύρω σ' ὅλα τὰ νησιά. Ὁ πατέρας μου ὅταν ἤμουν μικρὸς ἀκόμη ἐπερνε ὅτ' ἀγνοῦντο τοῦ ἀπ' τὴν μία μεριά ἐμένα, ἀπ' τὴν ἄλλην τὴν Μάρω καὶ γελῶντας ἔλεγε. «Ὅταν θὰ μεγαλώσῃ ὁ Γιάννης μου θὰ τοῦ δώσω τὴν Μάρω γυναῖκα». Καὶ ἐγὼ ἐγελοῦσα καὶ τὴν ἀγκάλιαζα καὶ τὴν φιλοῦσα σὰν ἀδελφοῦλα καὶ ἐγελοῦσαν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ποῦ μᾶς ἐδίδαπαν. Καὶ τόσφ εἴμαστε ἀγαπημένοι, ὥστε δὲν ἔκανε ὁ ἕνας χωρὶς τὸν ἄλλο. Θυμοῦμαι μὴν μία μέρα ἦταν ἄρρωστη βαρεία. Τὰ μάτια της ἦσαν οδυσμένα ἀπ' τὴν θερμὴν τὸ πρόσωπό της ἀδύνατο πολὺ καὶ τὰ μάγουλά της ἐδῆξαν φωτιά. Ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ ποῦ ἔκανε καὶ τὸ γιατρὸ εἶχε διατάξει νὰ τῆς δώσουν κινίνο. Ἐκείνη δὲν ἤθελε μὰ κανένα λόγῳ νὰ τὸ βάλῃ ὅτ' ὁ στόμα της. Ἐστάθη ἀδύνατο νὰ τὸ πάρῃ μὲ κάθε τρόπο. Τότε ἐστειλαν καὶ φώναξαν ἐμένα καὶ μοῦ εἶπαν γιὰ νὰ τὴν πείσω νὰ τὸ πάρῃ, ἀλλοιῶς θὰ πεθάνῃ. Τρέμοντας τὸ ἐπῆρα ἔς τὰ χέρια μου καὶ τὴν παρεκάλεσα γονατιστὸς μπροστά της μὲ δάκρυα ὅτ' ἀμάτια. Καὶ ἀφ' οὗ μὲ εἶδε πᾶ ἔτσι νὰ κλαίω ἐπῆρε ἀπόφασι καὶ τὸ ἔπιε. Καὶ ἄκρη. Ὅσφ ἦτανε μέρα δὲν μᾶς ἔμελε, ἀλλ' ὕστερα ἄρχισε νὰ νυκτώνῃ καὶ ἡ Μάρω ἔκλαιγε, ἐφοβότανε ἤθελε νὰ γυρίσουμε πίσω. Ἐγὼ εἶχα χάσει τὸ δρόμῳ καὶ ἔκρυβα τὸ φόβον μου γιὰ νὰ τὴν ἡσυχάσω. Τοῦ κάκου ὁσφ ἐδῆλεπε νὰ σκοτεινιάσῃ τόσφ ἔκλαιγε. Τὶ νὰ κάνω, τὴν πῆρα ἔς τὸν ὁμὸ μου καὶ ἐτράβηξα ἀπάνω ἔς τὸ βουνὸ μὴπως βροῦμε τὸ χωριὸ ἀπ' τὸν ἄλλο δρόμῳ. Ἀλλὰ δὲν ἐδῆλεπα τίποτε παρὰ δυνά καὶ πέτρας μόνο. Κατάλαβα πῶς θὰ περνούσαμε τὴν νύκτα ὅλην ἐκεῖ. Ἐκῦταξα γύρω γύρω καὶ νῦρα δύο μεγάλα δένδρα, ἀγριοελναις, κοντὰ τὸ ἓνα ἔς τὸ ἄλλο. Κάτω ἡ ῥίζαις των ἦτανε τυλιγμέναις ἀπὸ λιγαριὰς καὶ θάμνους τόσφ πυκνὰ ποῦ ἐσχημάτιζαν ἓνα θόλο. Ἐκεῖ μέσα κρυφτήκαμε, ἀφ' οὗ παραμέρισα τὰ κλαριά νὰ μὴ ἀγκυλοθοῦμε. Ἡ Μάρω ἦτανε τόσφ κουρασμένη, ὥστε μὲ ὅλο της τὸ φόβον ἐκοιμήθηκε ὅτ' ἐν ἀγκαλιά μου. Ἐγὼ δὲν ἐκλείδα μάτι. Ἐσφίγγα πολὺ πολὺ τὸ ἀφρόπλαστο σωματάκι της κ' ἐδῆλεπα γύρω-γύρω, ποῦ ἐφώναζαν σὰν σκυλιὰ τὰ τσακάλια. Ἐναν καιρὸν ἀκουσα ἀπὸ μακρὺν φωναῖς.

— Γιάννη! Μάρω! Γιάννη! Μάρω!

Καὶ ἐόννισα πῶς ἦσαν τὰ φαντάσματα ποῦ μᾶς ἐφώναζαν ἔτσι καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο μου ἐστρυνώχθηκα περισσότερο ὅτ' ἐρίξα τῆς ἀγριοελναις. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο εἶδα μακρὺν ἓνα φῶς νὰ περπατῇ ἔς τὸ σκοτάδι. Τὸ πῆρα πᾶς ἦσαν κλέφταις. Ἐκράτησα καὶ τὴν ἀναπνοή μου γιὰ νὰ μὴ μὲ νοιώσουν. Καὶ οὔτε ἐκουνιῶμουν γιὰ νὰ μὴ τριέξουν τὰ κλαριά καὶ ξυπνήσῃ ἡ Μάρω καὶ φοβηθῇ. Τὸ φῶς ὁλοένα ἐπλησίαζε περισσότερο καὶ ὅλο τὸ βουνὸ ἀντηχοῦσε ἀπὸ τῆς φωναῖς:

— Γιάννη! Μάρω! Γιάννη! Μάρω!

Δὲν εἶχα πᾶ ζῶν ἀπάνω μου, ἔτρεμα· ὅταν ἐξοφῆνα περνᾷ τὸ φῶς ἀπὸ κοντὰ μας καὶ βλέπω ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ κλα-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΟΓΕΧΝΙΑ

Ο ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ ΦΕΡΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΩΜΩΝ ΛΑΒΑΝΟΝ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΝ

ΓΡΑΨΤΙΚΟΝ· ΕΡΩΝ· Α. ΦΥΤΑΛΗ. — ΕΣΧΕΔΙΑΣΕ ΚΑΙ ΕΧΑΡΑΣΕ Ι. ΠΛΑΤΗΣ

ριά τὰ μάννα μου καὶ τὰ μάννα τῆς Μάρως, ποῦ ἔτρεχαν σάν τῆς τρελλαῖς νὰ μᾶς βροῦνε. Μ'αὐτὰ καὶ μ'αὐτὰ ἐπερνούσανε τὰ χρόνια, ἐγὼ ἐμεγάλωσα ἀλλὰ καὶ ἡ Μάρω πῶς πολὺ. Ἀὐτὴ καὶ τὴν τράβηξε κανεὶς ἀπ' τὰ μαλλιά ἔρριξε ἓνα μπῶϊ ὡς ἐκεῖ ἐπάνω. Καὶ μιὰ ἐμμορφιά! Θεέ μου! οὔτε εἶδα οὔτε θὰ ξεναῖθῃ κεφάλι τόσῳ ἐμμορφῶ σάν τὸ δικό της. Ἐγὼ ἐξακολουθοῦσα νὰ τρέχω ἀκόμη 'στὴ θάλασσα, 'στὰ χωράφια, 'στὰ βουνά. Μὰ ἡ Μάρω πειὰ ἤτανε μεγάλη γυναῖκα, ἔγινε ντροπαλὴ, ἔμενε 'στὸ σπῆτι ἢ ἐπῆγαινε πάντοτε μὲ τῆς ἀλλεῖς γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια τοῦ νηοῦ. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ 'πῆ πῶς μᾶς ἐχώρισε. Ἐπῆγαινα κάθε μέρα 'στὸ σπῆτι της καὶ τὴν ἐδλεπα, ἐκουδεντιάσαμε μαζύ, ἐμιλούσαμε. Κάποτε ἐπερπατοῦσαμε μέσα 'στὴν αὐλή τοὺς καὶ ὅταν ἐδλεπα πῶς δὲν ἐδλεπε κανεὶς ἐσκυβὰ καὶ τῆς ἐφιλοῦσα τὸ χέρι. Καὶ ὅταν πειὰ ἐπέθανε ἡ μάννα μου καὶ ἐγὼ ἔμεινα ὀρφανός, ἐφρόντισε μὲ τὰ γλυκὰ της λόγια νὰ μὲ παρηγορήσῃ, μοῦ ἔρραψε μόνη της τὰ μαῦρα μου ποκάμισα κ' ἔγινε σωστὴ γιὰ μὲ μπτέρα.

Εἶχα γεῖνῃ δέκα ὀκτώ-δέκα ἐννιά χρονῶν. Ὁ πατέρας μου μιὰ μέρα σάν ἦρθε τὸ καῖκι μὲ φώναξε καὶ μοῦπε, πῶς θὰ μὲ πάρῃ μαζύ του. Ἦτον καιρὸς πειὰ δὲν μπορούσε νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ κάθωμαι ἐστὶ μέσ' 'στο νηὶ χωρὶς δουλειά. Ἐγὼ 'σάν τᾶκουσα ἐλυπήθηκα κατὰκαρδα. Ἦθελα καὶ ἐγὼ νὰ πᾶω μαζύ του, νὰ κάνω ταξείδια, ἐπετοῦσε ἡ καρδιά μου σάν ἐδλεπα τὴ θάλασσα. Μὰ ἔλα πάλι ποῦ θ' ἀφήνα πίσω τὴ Μάρω. Τὶ νὰ κάμω ὅμως, ἐπῆγα καὶ τὴν ἐχαιρέτησα. Τῆς εἶπα πάντοτε νὰ μὲ θυμᾶται καὶ νὰ μὲ ἀγαπάει καὶ ἔφυγα μὲ τὸν πατέρα της καὶ τὸν δικό μου. Σοῦ εἶπα πῶς ἦσαν σύντροφοι. Τὸ πρῶτο ταξίδι μοῦ φάνηκε βαρὺ, βαρὺ πολὺ. Μὰ ὕστερα ἐσυνεῖθισα. Ἐπειτὰ ἐμεῖς δὲν πηγαίναμε μακρυνά ἀπ' τὰ Θερμιά 'στὴ Σύρα, ἀπ' τὴ Σύρα 'στὸ Λαύριο, ἀπ' τὸ Λαύριο 'στὸν Πειραιά. Ὑστερα ξαναγυρίζαμε ἀπάνω σὲ δύο μῆνες, σὲ τρεῖς 'στὸ νηὶ καὶ τότε πειὰ εἶχα γενικὴ χαρά. Ἐμέναμε μιὰ μέρα-δύο καὶ τῆς περνοῦσα ἀπάνω κατὰ κοντά της. Ὅταν ἐγύριζα τὴν εὗρισκα ὅλο τὴν ἴδια. Μὲ ἀγαποῦσε πάντοτε μὲ τὴν ἴδια καρδιά.

Μιὰ μέρα ἐκάναμε πανιά γιὰ τὴν Τζιά. Ἐφορτώσαμε ἐκεῖ κρασί καὶ βελανίδι. Ἐπῆγαμε 'στὸν Πειραιά, ἐπονλήσαμε ἐκεῖ τὸ βελανίδι καὶ ξαναγυρίζοντες ἐπιάσαμε 'στὸ Λαύριο, ὅπου ἐδέσαμε 'στὸ μουράγιο καὶ ἐπωλοῦσαμε μὲ τὴν ὀκτὸ κρασί 'ς τοὺς ἐργάτας, ποῦ δουλεύουν 'στὰ μεταλλουργεῖα. Δύο-τρεῖς ἡμέρας ἔπειτα, κυριακὴ βράδυ θυμοῦμαι, ὁ πατέρας μου καὶ ὁ πατέρας τῆς Μάρως ἐκάθισαν νὰ φᾶνε σταυροπόδι ἀπάνω 'ς τὴν κονδέρτα. Ἐγὼ ἤμουν λιγάκι ἀρρωσθημένος καὶ ἐκαθώμουν παράμερα. Ἐκεῖνοι ἤρχισαν νὰ μιλοῦν γιὰ τῆς δουλειᾶς τοὺς καὶ τὰ κέρδη καὶ μὲ τὴν κονδέρτα ἤπιαν περισσότερο ἀπ' ὅ, τι ἐπρεπε. 'Σ τὸ τέλος ἤλθαν σὲ λογομαχία. Ἐγὼ, χωρὶς νὰ ξέρω τί ἤπιαν, ἐνόμισα πῶς εἶναι ἀπὸ τὰ συνειθισμένα καὶ οὔτε ἐκινήθηκα ἀπ' τὴ θέσι μου. Ἐξάφνα ἀπάνω 'στὴ φιλονικία αὐτὴ καὶ τοὺς λόγους ἀκούω νὰ σπάζουν μπουτιλίαι καὶ πιάτα καὶ ὁδὼ νὰ σπκωθῶ βλέπω τὸν πατέρα τῆς Μάρως νὰ κλιέται χάμου βουτυγμένος 'στὸ αἷμα του. Μὲ μιὰ μαχηριά ὁ πατέρας μου τὸν εἶχε ἀφίσει 'στὸν τόπο. Τρέχω, φωνάζω, προσπαθῶ νὰ δώσω βοήθεια, ἦτον πλέον ἀργά. Οἱ χωροφύλακες μὲ τοὺς ναῦτας τοῦ λιμεναρχείου ἐμπῆκαν μέσα 'στὸ καῖκι, σνέλαδον καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου καὶ πῆραν τὸν νεκρό. Τὸ βράδυ ἐκεῖνο μᾶς ἔρριξαν 'στὴ φυλακὴ. Ὁ πατέρας μου ἦτον στουπὶ ἀπ' τὸ μεθύσι. Ἐγὼ μπρὸς 'στὸ κακούργημα ποῦ ἔγινε εἶχα χάσει τὸ νοῦ μου. Πῶς θὰ πῆγαινα πλέον 'στὰ Θερμιά, πῶς θὰ ἐδλεπα τὴ Μάρω; Τὶ θὰ ἔλεγε ὅταν θ' ἀκουε τὸ φῶνο τοῦ πατέρα της. Ἦτο δυνατόν νὰ μ' ἀγαπᾷ πλέον; ὅλαις αὐταῖς ἡ σκέψεις μ' ἔφεραν 'στὸ σπῆτι νὰ τρελλαθῶ. Τὸ πρῶτ' μᾶς ἐστειλαν δεμένους καὶ τοὺς δύο ἀπ' τὸ Λαύριο 'στὴν Ἀθήνα. Ἐξῆ μῆνες ἐκάναμε ὑπόδοκοι 'ς αὐτοὺς ἀπάνω οὔτε εἶδον δὲν εἶχα γιὰ τὴ Μάρω. Εἶχα γεῖνῃ πειὰ πετσί καὶ κόκαλο ἀπ' τὸν καῦμό μου. ὁ πατέρας μου ἦταν πολὺ μετανοημένος γιὰ τὸ κακὸ ποῦ ἔκανε, μὰ ἦτον πλέον ἀργά. Τέλος μᾶς ἔφεραν 'στὸ δικαστήριό κ' ἐκεῖ ὁ πατέρας μου ἐδικάσθηκε δύο χρόνους φυλάκις, ἐμένα μ' ἀφήσαν ἐλεύθερο. Ἐλεεινός, πτωχός, κατεστραμένος ἀπ' τὴ λύπη, μὲ τὴν πεποίθησιν πειὰ ὅτι δὲ θαῦρισκα 'στὸ νηὶ τὴν ἀγάπη τῆς Μάρως, λυπημένος γιὰ τὴν ἀφῆκα τὸν πατέρα μου φυλακὴ, ἐπῆρα τὰ μάτια μου καὶ ἦρθα 'ς τὸ νηὶ. Γενικὴ καταφρόνησι μὲ δέχθηκε κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ χαιρετήσῃ τὸν γιὸ ἐνὸς φονιά, ὅλοι μὲ ἔφευγαν σάν κατηραμένο. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ σύντροφοι τοῦ ὀχλοῦ μας. Μοῦ ἤρχετο νὰ τρελλαθῶ. Τὸ σπῆτι τῆς Μάρως ἦτον βυθισμένο σὲ λύπη. Οἱ συγγενεῖς της οὔτε νὰ μὲ ἴδουν δὲν ἤθελαν. Προσπάθησα νὰ τὴν ἴδω, νὰ πέσω 'στὰ πόδια της, νὰ κλάψω, νὰ τῆς εἰπῶ ὅτι δὲν εἶμαι αἰτία, ὅτι ἐκεῖνο ποῦ γινε, ἔγινε μόνο ἀπ' τὴν κακὴ τύχη. Ἐστάθη ἀδύνατο. Κλεισμένη μέσ' 'στὸ σπῆτι της οὔτε 'στὸ παραθύρι δὲ φαίνετο καὶ τοῦ κάκου τὴ νύχτα ἐγύριζα ἀπ' ἔξω μὴπως τύχη νὰ τὴν ἴδῃ. Εἶχα πέσει πειὰ 'στὰ μαῦρα πανιά. Ἡ ζωὴ μοῦ εἶχε γεῖνῃ βαρετὴ 'ς τὸ νηὶ, ὅπου δὲν εὗρισκα καμμιά εὐχαρίστησι. Ἐσυνάλλαξεν πολλὰς φορὰς νὰ πάρω τὰ μάτια μου νὰ ψῶ, μὰ ἡ Μάρω ἤρχετο 'στὸ νοῦ μου καὶ μὲ ἐμπόδιζε. Θεέ μου, Θεέ μου! πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ψῶ χωρὶς νὰ τὴν ἴδω μιὰ φορὰ, χωρὶς νὰ πάρω συγχώρεσι, χωρὶς ν' ἀκούσω τὴ φωνή της! Ἀς ἦτο δυνατόν, ἔλεγα, νὰ τὴν ἐδλεπα γιὰ μιὰ φορὰ μόνο καὶ ἄς πέθαινε. Προσπαθοῦσα πολλὰς φορὰς ἀπὸ τῆς γειτόνισσας νὰ μάθω κατὰ γι' αὐτὴ, ἀλλὰ ἐκεῖναις μοῦ ἔλεγαν ἀκραῖς μέσαις. Δὲν μὲ εὐχαριστοῦσαν τὰ λόγια τους. Τέλος ἔμαθα ἀπὸ μιὰ ἀπὸ τῆς φιλενάδαις της ὅτι ἡ Μάρω εἶχε σκοπὸ νὰ γεῖνῃ καλογρηά. Ἡ Μάρω καλογρηά! Ἦτον δυνατόν Θεέ μου! Ἡ Μάρω μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά, μὲ τόση ἐμμορφιά, μὲ τόσα νεῖατὰ νὰ κλειστῇ μέσα σ' ἓνα μοναστήρι καὶ νὰ φᾶν ὅλη αὐτὴ τὴ δροσερὴ ζωὴ τὸ ῥᾶσο καὶ ἡ προσευχή; ποτὲ ποτέ! Κ' ἐκλαῖγα σάν μικρὸ παιδί, σάν γυναῖκα. Ἐφθασα σὲ θέσι, ποῦ κατήντησε ὅλο τὸ χωριὸ νὰ μὲ λυπάται.

Εἶχαν περάσει τρεῖς μῆνες ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ γύρισα 'στὰ Θερμιά. Μιὰ μέρα ἔρχεται μιὰ γειτόνισσα σταλμένη ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς Μάρως καὶ μοῦ λέει.

— Σὴκω Γιάννη νὰ πᾶμε 'στὸ σπῆτι τῆς Μάρως.

Ἐπῆδισα ἀπὸ τὴ θέσι μου 'στὸ ἀκουσμα αὐτό! Ἐγὼ 'στὸ σπῆτι τῆς Μάρως; εἶναι δυνατό Θεέ μου!

— Ἀχ! τὸ καῦμένο τὸ κορίτσι, μοῦ λέει ἡ γειτόνισσα, κρῖμα! Εἶναι πειὰ γιὰ νὰ πεθάνῃ. Τώρα ἐπεῖγε ὁ παπᾶς καὶ τὸ μετᾶλαβε καὶ ὥρκει ὅλαις 'στὴ μετάδοσι ἀπάνω, νὰ σὲ πᾶνε νὰ σὲ ἴδῃ προτοῦ πεθάνῃ.

Γι' αὐτὸ μ' ἐστειλε ἡ μάννα της.

Ἐκόντιστα 'στὴ στιγμὴ νὰ χάσω τὸ νοῦ μου, ἔτρεξα ἀμέσως ἔξω, πῆρα τὴν πόρτα τοῦ σπῆτιος της ἀνοικτὴ καὶ μπῆκα. Ἀχ! Θεέ μου, Θεέ μου! ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴ σκηνὴ αὐτή. Τὴν εἶχανε ξαπλωμένη ἀπάνω σ' ἓνα δοῦ. Τὰ μαλλὰκια της τὰ χρυσὰ ἦσαν χυμένα ἀπάνω 'στὸ προσκέφαλό της, τὸ προσώπάκι της τὸ τόσο ἐμμορφῶ, ἦταν ἡλωμὸ, ἡλωμὸ, σάν πεθαμμένο, καὶ μόνο τὰ μάτια της ἐκρατοῦσαν ἀκόμη τὴ λάμψι καὶ τὴν ἐμμορφιά τους.

— Μάρω μου, Μάρω μου, τῆς λέγω καὶ ἔρριχτηκα ἀπάνω της.

Ἐγύρισε, μὲ κύτταξε καλὰ, καλὰ καὶ τὰ μάτια της ἐδουρκώσανε ἀπὸ τὰ δάκρυα.

— Ἡ Μάρω σου πεθαίνει, Γιάννη, μοῦ λέει πειὰ. Καὶ ἐζήτησε νὰ σφύξῃ τὸ χέρι μου, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε. Τῆς ἐκλείδα τὸ στόμα μ' ἓνα φέλιγμα καὶ τὰ δάκρυά μου ἐνοθήκανε μὲ τὰ δικά της. Ἀλλὰ ἐκεῖνη ἐμάζεψε ὅση δύναμι εἶχε καὶ μοῦ λέει.

— Ἐπειτὰ ἀπὸ λίγη ὥρα θὰ μὲ θάψουν ἐκεῖ ἐπάνω 'στὸ βουνό, ἀπὸ κάτω 'στὰ ψηλὰ κυπαρίσσια. Δὲ λυποῦμαι γιὰ αὐτό. Τὸ ἤθελα. Ξέρω πῶς εἶσαι ἀθῶος ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ πατέρα μου, ἀλλὰ ἦτο πειὰ ἀδύνατο νὰ στεφανοθῶ καὶ γι' αὐτὸ καλλίτερα ποῦ φεύγω ἀπ' τὴ ζωὴ. Να μὲ θυμᾶσαι Γιάννη.

— Μάρω μου, Μάρω, τῆς εἶπα. Θέλω νὰ ζήσης, νὰ ζήσης σάν τὰ ἄγρια ἔλατα. Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ γεῖνῃ αὐτὸ ποῦ λές. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ποτὲ ἀδικός.

Ἀλλὰ ἐκεῖνη ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ δὲν ἀκουε τίποτε πειὰ. Μὲ ἐδλεπε μόνο πολὺ, πολὺ καὶ τὴν τελευταία ὥρα ποῦ ἤθελε νὰ τελειώσῃ μοῦ χαμογέλασε λίγο καὶ ἐκλείσε τὰ μάτια. Δὲν μπόρεσα νὰ ὑποφέρω πειὰ. Πῆρα τὰ μάτια μου καὶ

ἔφυγε. Τρεῖς ἡμέραις ἐγύριζα σὺν θηρίῳ ἔς τὰ βουνά. Οὔτε ψωμί ἤθελα, οὔτε νερό. Μοναχὰ μὴ θεῖά ποῦ εἶχα ἀδελφὴ τῆς μάννας μου μὲ πείρε τὸ κατόπι καὶ δὲ μ' ἄφηνε οὔτε στιγμή. Τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐκατέβηκα ἔς τὴν χώρα μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ σκοτωθῶ. Ἐπῆγα ἑστὸν τάφον τῆς, ποῦνε ἀπὸ πίσω σὲ κείνο τὸ βουνὸ ποῦ βλέπεις, ἑστὸ νεκροταφεῖο, καὶ ὕστερον κατέβηκα ἑστὸ σπῆτι γιὰ νὰ ξεκρεμάσω τὸ ὄπλο ἀπὸ τὸν τοῖχο. Τὸ ἐννόησαν καὶ ἤλθαν, κακὴ ὥρα, νὰ μὲ δώσουν. Ὑστερὰ ἕνας θεῖος μου μ' ἔστειλε ἑστὴ Σύρα».

Ἡ φωνὴ τοῦ δυστυχοῦς ναύτου ἐπνίγη ἐνταῦθα εἰς λυγμοὺς καὶ μετὰ φοβερὸν στεναγμὸν ἐπανελάβε: — Νὰ γιατί δὲν ἀγαπῶ πειὰ τὸ νησί μου. Μοῦ φαίνονται ὅλα μαῦρα ἐκεῖ πάνω καὶ μὲ πνίγουν ἡ ἐνθυμίσεις. Εἶναι τρεῖς χρόνια τώρα ποῦ γυρίζω ἑστὴ θάλασσα, μὰ δὲν μπόρεσε ἀκόμῃ νὰ μὲ φάη.»

Χωρὶς νὰ θέλω εὔρον εἰς τὸ σκότος τὴν χεῖρα τοῦ δυστυχοῦς ναύτου καὶ τὴν ἐσθίξα πολὺ· ἦτο εἰς ἄκρον ψυχρά.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἤκουσα τὴν φωνὴν τοῦ πλοιάρχου ἀπὸ τῆς πρύμνης: — Μάϊνα παιδιά!

Ὁ ἕτερος τῶν ναυτῶν ἐγερεῖς ἐπτύσε τὸ προφάτιον ἰστίον. Τότε στραφεὶς παρετήρησα ὅτι εἰσπρόχόμεθα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κύθου.

Καὶ τὰ θερμὰ, μετὰ τὴν εἰς ἄκρον λυπηρὰν διήγησιν τοῦ ναύτου, μοὶ ἐφάνησαν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς καὶ ὑπὸ τὸ σκότος ὡς μυστιριώδης τόπος, ἐν ᾧ διεδραματίζοντο παρόμοιαι σκηναί.

ΑΝΤ. Θ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΣΧΑ ΡΩΜΕΪΚΟ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΜΠΑΡΜΠΑ-Πύλης, ὁ γηραιὸς φίλος μου, εἶχεν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ καπέλλα, διαφόρων χρωμάτων, σχημάτων καὶ μεγεθῶν, ὅλα ἐκ παλαιοῦ χρόνου καὶ ὅλα κατακαίνουργια, τὰ ὅποια ἐφόρει ἐκ περιτροπῆς μετὰ τοῦ εὐπρεποῦς μαύρου ἱματίου τοῦ κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὁπότεν ἔκαμνε δύο ἢ τρεῖς περιπάτους ἀπὸ τῆς μῆδης πλατείας εἰς τὴν ἄλλην, διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Ὁσάκις ἐφόρει τὸν καθημερινὸν κοῦκκόν του, μὲ τὸ σάλι του διπλωμένον εἰς ὀκτὼ ἢ δεκαεὺς διπλὰς ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνείθιζε νὰ κάθεται ἐπὶ τινὰς ὥρας εἰς τὸ γειτονικὸν παντοπωλεῖον, ὑποπίνων συνήθως μετὰ τῶν φίλων, καὶ ἦτο στρωμύλος καὶ διηγείτο πολλὰ κ' ἐμειδία πρὸς αὐτοὺς.

Ὅταν ἐμειδία ὁ μπάρμπα Πύλης, δὲν ἐμειδίων μόνον αἱ γωνίαι τῶν χειλέων, αἱ παρειαὶ καὶ τὰ οὖλα τῶν ὀδόντων του, ἀλλ' ἐμειδίων οἱ ἱλαροὶ καὶ ἡμεροὶ ὀφθαλμοὶ του, ἐμειδία στίλβουσα ἡ σιμὴ καὶ πεπλατυσμένη ῥίς του, ὁ μύσταξ του ὁ εὐθυσμένος μὲ λεζάνταν καὶ ὡς διὰ κολλητοῦ κηροῦ λελεπτυσμένος, καὶ τὸ ὑπογένειόν του τὸ λευκὸν καὶ ἐπιμελὲς διατηρούμενον, καὶ σχεδὸν ὁ κοῦκκός του ὁ στακτερός, ὁ λοξὸς κ' ἐπικλινὴς πρὸς τὸ οὖς, ὅλα παρ' αὐτῷ ἐμειδίων. Εἶχε γνωρίσει πρόσωπα καὶ πράγματα ἐν Κερκύρᾳ, ὅλα τὰ περιέγραφε μετὰ χάριτος εἰς τοὺς φίλους του. Δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ δεμνύνεται διὰ τὴν προτίμησιν τὴν ὁποίαν εἶχε δεῖξει ἀείποτε διὰ τὴν Κέρκυραν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐζητεῖν ἀρκετὰ διὰ νὰ ὑπερηφανευθῇ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ, ἣν ἔκαμε τῆς αὐτῆς νήσου πρὸς διατριβὴν ἢ ἐφ' τακράτορισα τῆς Ἀουστρίας. Ἐνθυμεῖτο ἀμυδρῶς τὸν Μουστοξύδην, μὰ δὲ ὅττο, δοττί σσιμο κὲ τὰ λέντο! Εἶχε γνωρίσει καλῶς τὸν Μάντζαρον, μὰ γὰ λαντοὺ ὁ μο! τὸν Κερκύρας Ἀθανάσιον (μὰ μπράβο!) τὸν Σεργιέρρο (κὲ γράν φιλόζοφο!) Τὸ τελευταῖον ὄνομα εἶδεν εἰς τὸν ἀοιδὸν Βράϊλαν, διὰ τὸν τίτλον ὃν τοῦ εἶχαν ἀπονεῖμῃ, φαίνεται, οἱ Ἀγγλοὶ (Sir Pietro=Sir Peter).

Εἶχε γνωρίσει ἐπίσης τὸν Σόλωμο (κὲ ποέτα!) τοῦ ὁποίου ἀπεμνημόνευε καὶ στίχους τινὰς, ἀπαγγέλλων αὐτοὺς κατὰ τὸ ἐξῆς ὑποδειγμα.

Ὡσὰν τὴ σπύθα κρουμένην στὴν στάχτη, — Εἰς δὲ πᾶσα μέρη πετιέται κ' ἀνάφτει,
ποῦ ἐκροῦτόταν γιὰ μᾶς λευτεριά; — καὶ σκορπιέται σὲ κάθε μεριά.

Ὁ μπάρμπα Πύλης ἔλειπεν ὑπὲρ τὰ εἰκοσὶ ἔτη ἐκ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς του. Εἶχε γυρίσει κόσμον κ' ἔκαμεν ἐργασίας πολλὰς. Ἐστειλέ ποτε καὶ εἰς τὴν Παγκόσμιον ἔκτασι, διότι ἦτο σχεδὸν ἀρχιτέκτων, καὶ εἶχε μάλιστα καὶ μίαν ἰνδευτισίον. Ἐμίσει τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἰδιοτελεῖς, ἐξετίμα τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὴν τιμιότητα. Ἀπετροπιάζετο τοὺς φαύλους.

«Ἰλ τραδιτόρε νὸν ἄκομπα σσιόγ, ὁ ἀπατεῶνας δὲν ἔχει λύπησι.» Ἐνίοτε πάλιν ἐμαλάττετο κ' ἐδείκνυε συγκατάβασιν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀτελεΐας. «Οὐδ' ἡ γῆς ἀναμάρτητος, ἀγκε λὰ τέρρα νὸν εἰμπεκκάμπιλε». Καὶ ὕστερον, ἀφοῦ οὐδ' ἡ γῆ εἶνε, πῶς θὰ εἶνε ὁ Πάπας; Ὅταν τοῦ παρετήρει τις ὅτι ὁ Πάπας δὲν ἐψηφίσθη ἰμπεκκάμπιλε, ἀλλὰ ἰνφάλλίμπιλε, δὲν ἤθελε ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν διαφορὰν.

Δὲν ἦτο ἄμοιρός καὶ θρησκευτικῶν συναισθημάτων. Τὰς δύο ἢ τρεῖς προσευχὰς, ἃς ἤξευρε, τὰς ἤξευρεν ἐλληνιστί. «Τὰ πατερμά του τὰ εἶξερε ρωμεῖκα.» Ἐλεγεν: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαδωῶθ... ὡς ἐν ἁντίος ὑψίστοις». Ὅταν μὲ ἠρώτησε δις ἢ τρίς τί σημαίνει τοῦτο τὸ ὡς ἐν ἁντίος, προσεπάθησα νὰ διορθώσω καὶ ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας υποτροπιάζων πάλιν ἔλεγεν: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος... ὡς ἐν ἁντίος ὑψίστοις!»

Ἐν μόνον εἶχεν ἐλάττωμα, ὅτι ἐμίσει ἀδιαλλάκτως πᾶν ὅ,τι ἐκ πρακαταλήψεως ἐμίσει καὶ χωρὶς ν' ἀνέχηται ἀντίθετον γνώμην ἢ ἐπιχείρημα. Πολιτικῶς κατεφάρετο πολὺ κατὰ τῶν Ἀγγλῶν, θρησκευτικῶς δὲ κατὰ τῶν δυτικῶν. Δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ τὴν ὄνομα τοῦ Πάπα, καὶ ἦτο ἀμειλικτὸς κατήγορος τοῦ ρωμαϊκοῦ κλήρου. Τὴν ἐσπέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τοῦ ἔτους 188... περὶ ὧραν ἐνάτην, γερὸντιόν τιν ἐὺπρεπὸς ἐνδονδυμένον, καθόδον ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τις εἰς τὸ σκότος, κατήρχετο τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ ἄγουσαν, τὴν ἀμαξίτην. Δὲν εἶχαν ἀνατελεῖ ἀκόμῃ ἡ δελήνη, καὶ ὁ ὁδοιπόρος ἐδίσταζε ν' ἀναβῇ ὑψηλότερον, ζητῶν δρόμον μεταξὺ τῶν χωραφίων. Ἐφαίνετο μὴ γνωρίζων καλῶς τὸν τόπον. Ὁ γέρον θὰ ἦτο ἴσως πτωχός, δὲν θὰ εἶχε 50 λεπτά διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ εἰσιτήριο τοῦ σιδηροδρόμου, ἢ θὰ τὰ εἶχε κ' ἔκαμνεν οἰκονομίαν.

Ἀλλ' ὅχι δὲν ἦτο πτωχός, δὲν ἦτο οὔτε πλούσιος, εἶχε διὰ νὰ ζήσῃ. Ἦτο εὐλαδὴς, καὶ εἶχε τάξιμον νὰ καταβαῖν κατ' ἔτος τὸ Πάσχα πεζὸς εἰς τὸν Πειραιᾶ, ν' ἀκούῃ τὴν Ἀνάστασιν εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα καὶ ὅχι εἰς ἄλλαν ἐκκλησίαν, νὰ λειτουργήται ἐκεῖ, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ν' ἀναβαῖν πάλιν πεζὸς εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἦτο ὁ μπάρμπα-Πύλης, ὁ γηραιὸς φίλος μου, καὶ κατέβαινε εἰς Πειραιᾶ διὰ ν' ἀκούσῃ τὸ Χριστὸς ἀνέστη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ὁμωνύμου καὶ προδτάτου του, διὰ νὰ κάμῃ Πάσχα ρωμεῖκο κ' εὐφρανθῇ ἡ ψυχὴ του.

Καὶ ὁμως ἦτο... δυτικὸς